

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETİMLE İLGİLİ GÖREVLERİ

Öğr. Gör. Ahmet Rüfayi DOĞAN

İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı
Fatih Eğitim Fakültesi Karadeniz Teknik Üniversitesi

ÖZET

Bu araştırma, ilköğretimin en büyük hizmet kesimini oluşturan sınıf öğretmenlerinin, öğretimle ilgili görevlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Trabzon ilinde 1996-1997 öğretim yılında görevli 2985 sınıf öğretmeninden oluşan araştırma evreninden, 211 sınıf öğretmeni örneklem olarak seçilmiş ve anket gönderilmiştir.

Araştırmaya anketle katılan 163 sınıf öğretmeni, öğretimle ilgili 39 görev yaptıklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin kişilik özelliklerine bağlı değişkenler açısından; öğretimle ilgili 32 görevden anlamlı bir farklılık bulunmazken, 7 görevde manidar bir farklılığın bulunduğu bu araştırmanın sonucu ortaya konulmuştur.

ABSTRACT

This study has been conducted to determine the duties of Elementary school teachers. 211 Elementary school teachers were used as a sample and randomly selected from 2985 Elementary school teachers that are employed in Trabzon city in 1996-1997.

From the 163 teacher responses it is determined that they carry out 39 duties about instruction. According to data's at this study, individual characteristics of elementary school teachers when compared to their duties there hasn't been found significant differences in 32 duties but in 7 duties, significant differences has been found.

İlköğretim örgün eğitim kademesi içerisinde yapılandırılmış olan zorunlu eğitim kurumudur. Türkiye'nin genç nüfuslu bir ülke olması, ülkemiz açısından ilköğretimin önemini artırmaktadır. Hiçbir toplum genç kuşaklarını eğitmeden dinamik bir atılım yapamaz ve geleceğine umutla bakamaz. Diğer eğitim kurumlarına göre ilköğretim daha yaygın, hizmet alanı daha geniş ve köklü bir konuma sahiptir.

İlköğretim hizmetlerini yurdumuzun her noktasına taşıyan ve en ağır şartlarda programlı eğitim-öğretim hizmeti veren sınıf öğretmenleridir. Sınıf öğretmenleri eğitim kadrosunun en büyük kesimini oluşturmasına rağmen, öğretim hizmetlerine ilişkin görevleri ve bu görevlerle bağlantılı iş yükleri bugüne kadar uygulamaya konulan mevzuat, yönetim kararları, mesleki ve akademik kaynaklarda açık, seçik ve net olarak ortaya konulmadığından belirsiz kalmaktadır. İlköğretim hizmetlerini düzenleyen yazılı kaynak repertuarı çok dağınık, oldukça eski, metin türü olarak fazla, içerikleri çok geniş, aynı konuların tekrarı sık sık yapılmakta, bazı konular arasındaki bağlantılar kopuk, çelişkili hükümler içermekte ve kullanılan ifadeler yaşayan Türkçe'den uzaktır. Bu kaynaklar erişen; sınıf öğretmenleri, okul yöneticileri, okul deneticileri, öğretmen yetiştiren kurumlardaki öğretim elemanları, öğretmen

yetiştiren kurumlarda okuyan öğrenciler ve eğitim araştırmacıları aradıklarını bulamamaktadır. Aynı zamanda okuduklarını anlayamamakta, görevleri ile ilgili bilgilere ulaşmakta güçlük çekmektedirler. Görevleri ile ilgili kaynaklara ulaşmakta güçlük çeken sınıf öğretmenleri meslekle ilgili, asli görevleri hakkında bilgi kıtlığı çekmektedirler. Görev bilincinden yoksun öğretmenler ilköğretim hizmetlerine girdiklerinde kararsız kalmakta, görevlerini şevksiz ve heyecansız sürdürmekte ve moral güçleri zayıflamaktadır. Zaman içerisinde motivasyonu azalmakta, yaşadığı iş stresi onları yılgın bir vaziyete getirmektedir. Meslek içerisinde bunalıma düşen öğretmenler kendileri ile mücadele eder durumda kalmaktadır. Bu şekilde mesleki tükenmişliği baş gösterdiği ilköğretim alanındaki okul hizmetlerinin verimi ve kalitesi düşmekte ve sonuçta okulun günlük iş akımındaki ahenk bozulmaktadır.

Bu araştırmayla ilköğretimin ilk beş sınıfında fiilen çalışmakta olan sınıf öğretmenlerinin, öğretimle ilgili görevlerini belirlemek amacıyla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Trabzon ilinde, 1996-1997 öğretim yılında görev yapan sınıf öğretmenleri, öğretimle ilgili hangi görevleri yürütmektedirler?

2. Örneklem grubunu oluşturan sınıf

öğretmenlerinin kişisel özelliklerine bağlı bulunan değişkenler açısından, öğretimle ilgili görevlerinde anlamlı bir farklılık var mıdır?

YÖNTEM

Sınıf öğretmenlerinin öğretimle ilgili görevlerini belirlemek üzere betimsel-alan survey yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın evreni, Trabzon ilindeki 756 ilköğretim kurumunda, 1996-1997 öğretim yılında fiilen çalışan 2985 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır.

Araştırmanın örneklemini, Trabzon'daki 52 ilköğretim kurumunun ilk beş sınıfında fiilen çalışan 211 sınıf öğretmeni tesadüfi örnekleme yoluyla, örneklem alınmıştır.

Veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anketin birinci bölümü; sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları yerleşim birimi, cinsiyeti, çalıştıkları okul türü, mezun oldukları okul türü ve hizmet yıllarına ilişkin kişisel bilgilerin toplanmasına yöneliktir. Anketin ikinci

bölümünde: Öğretimle ilgili yaptığınız görevler nelerdir? Şeklinde açık uçlu soruda oluşmaktadır.

Anketler 8 sınıflı ilköğretim okulunda çalışan 85, 5 sınıflı ilköğretim okulunda çalışan 90 ve birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulunda çalışan 36 sınıf öğretmenine gönderilmiş ve geriye 168 anket dönmüştür. Bunlardan beş tanesi boş çıktığından 163 anket değerlendirmeye alınmıştır. Bu anketler incelenerek, öğretimle ilgili görev listesi hazırlanmıştır. Anketlerde toplam 39 göreve cevap yazanlara evet (1), cevap yazmayanlara hayır (0) şeklinde kodlanarak frekans skala cetvelindeki veriler SPSS Paket Programına aktarılarak frekans, yüzde ve Ki-kare değerlerinin istatistiki analizi yapılmıştır.

BULGULAR

Ankete katılan sınıf öğretmenlerinin kişisel özelliklerine ilişkin dağılımlar Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Sınıf Öğretmenlerinin Kişilik Özelliklerine İlişkin Dağılımlar

Değişkenler	Öğretmen Sayısı	Yüzde (%)
Çalıştıkları Yerleşim Yerlerine Göre		
1. Şehirde çalışanlar	81	49.7
2. Köyde çalışanlar	82	50.3
Toplam	163	100
Cinsiyetlerine Göre		
1. Bayan öğretmenler	59	36.2
2. Erkek öğretmenler	104	63.8
Toplam	163	100
Çalıştıkları Okul Türlerine Göre		
1. 8 Sınıflı ilköğretim okulu	62	37.9
2. 5 Sınıflı ilköğretim okulu	73	44.7
3. Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulu	28	17.4
Toplam	163	100
Mezun Oldukları Okul Türüne Göre		
1. Öğretmen okulu çıkışlı	32	19.8
2. Eğitim enstitüsü çıkışlı	37	22.8
3. Eğitim yüksek okulu çıkışlı	23	14.2
4. Açıköğretim fakültesi	37	22.8
5. Sınıf öğretmenliği bölümü çıkışlı	33	20.4
Toplam	162	100
Hizmet Yıllarına Göre		
1. 0-5 Yıl arası hizmet yılı	35	22.2
2. 6-10 Yıl arası hizmet yılı	13	8.2
3. 11-15 Yıl arası hizmet yılı	8	5.1
4. 16-20 Yıl arası hizmet yılı	52	32.9
5. 21 ve üstü hizmet yılı	50	31.6
Toplam	158	100

Sınıf öğretmenlerinin kişisel özelliklerine ilişkin verilerin yer aldığı Tablo-1'deki bulgular incelendiğinde:

1. Ankete katılan öğretmenlerin yarısı köyde, diğer yarısı da şehirlerde görev yapmaktadır.

2. Ankete katılan sınıf öğretmenlerinin % 36.2'sini bayanlar ve % 63.8'ini de erkekler oluşturmaktadır.

3. Ankete katılan sınıf öğretmenlerinin % 37.9'u 8 sınıflı ilköğretim okullarında, % 44.7'si 5 sınıflı ilköğretim okullarında ve 17.4'ü birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okullarında görev

yapmaktadır.

4. Ankete katılan sınıf öğretmenlerinin % 19.8'i öğretmen okulu, % 22.8'i eğitim enstitüsü, % 14.2'si eğitim yüksek okulu, % 22.8'i açıköğretim önlisans ve % 20.4'ü sınıf öğretmenliği bölümü çıkışıdır.

5. Ankete katılan sınıf öğretmenlerinin % 22.2'si 0-5 yıl arası, % 8.2'si 6-10 yıl arası, % 5.1' 11-15 yıl arası, % 32.9'u 16-20 yıl arası ve 31.6'sı da 21 ve üstü hizmet yılına sahiptir.

Örnekleme giren sınıf öğretmenlerinin öğretim ile ilgili yaptıklarını ifade ettikleri görevler Tablo-2'de gösterilmiştir.

Tablo-2: Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim Görevleri İle İlgili Dağılımlar

Görevler	f	%
1. Notları ölçülü verme	76	46.6
2. Planlama	71	43.6
3. İlköğretim programını uygulama	60	36.8
4. Seviye gruplarını oluşturma	45	27.8
5. Öğretimle ilgili amaçları bütünleştirme	44	27.2
6. Öğretim ilkelerini kullanma	42	25.8
7. Öğretim yöntemlerini kullanma	35	21.5
8. *Haftalık ders programlarına uyma	30	18.4
9. Ölçme ve değerlendirme	30	18.4
10. *Araç-gereç-makine-teçhizat ve GİYE kullanma	28	17.2
11. *Çevre incelemesi yapmak	28	17.2
12. Ödev verme ve kontrolü	27	16.6
13. *Gösterme-gözlem-deney ve gözlem	23	14.1
14. *Ders sonu değerlendirme	17	10.4
15. Öğrenme ortamı hazırlama	15	9.2
16. Öğrenciyi kendi kendine çalıştırma	13	8.8
17. Ders hazırlığı yapma	11	6.7
18. *Günlük olayları ele alma	11	6.7
19. Motivasyon	10	6.1
20. Kitap seçme	9	5.5
21. Öğrenciye ödül ve ceza verme	8	4.9
22. *Ders kaynaklarının temini ve kullanımı	7	4.3
23. Yetiştirici ve hazırlayıcı kurslar	7	4.3
24. Kaynak kişilerden yararlanma	7	4.3
25. Öğrencilerin yanlışlıklarını bulma ve düzelttirme	7	4.3
26. Öğrencileri derse katma	6	3.7
27. Sınıf köşelerini hazırlama	6	3.7
28. Bir önceki derste öğrenilenleri hatırlatma	6	3.7
29. Sınıf kitaplığını oluşturma	5	3.1
30. Bireysel farklılıkları dikkate alma	5	3.1
31. Tarım çalışmaları	5	3.1
32. Öğrencilerin eksikliklerini tamamlama	5	3.1
33. Öğretim ve ders zamanını ayarlama ve iyi kullanma	4	2.5
34. Sınıf levhalarını hazırlama	3	1.8
35. Öğrenci başarısını arttıracak tedbirleri alma	2	1.2
36. Ağır öğrenen öğrencilere bireysel yardım	2	1.2
37. Toplu öğretim yapma	2	1.2

38. Soru hazırlama ve sınav yapma	1	0.6
39. Tarihi ve turistik alanları tanıma	1	0.6

* Manidar farklılık gösteren görevlerdir.

Yukarıda görüldüğü gibi, ankete katılan sınıf öğretmenleri, öğretim hizmetlerine ilişkin 39 görev yaptıklarını ifade etmektedirler. Bu görevlerden 32'si ortak anlayışla sürdürülürken, 7 görevde manidar farklılık gözlenmiştir.

Tablo-2'deki bulgular incelendiğinde: Sınıf öğretmenlerinin ortak anlayışla sürdürdükleri "Notları ölçülü verme" görevine katılımın % 46.6 ile en yüksek düzeyde olduğu, "Planlama" görevine katılımın % 43.6 ile ikinci sırada olduğu

dikkat çekmektedir. "Tarihi ve turistik alanları tanıma" ile "Soru hazırlama ve sınav yapma" görevlerine ise katılımın % 0.6 ile en düşük düzeyde olduğu görülmüştür.

Sınıf öğretmenleri öğretimle ilgili manidar farklılık bulunan 7 görevin, değişkenler açısından dağılımları Tablo-3'te gösterilmektedir.

Tablo-3: Sınıf Öğretmenlerinin Kişisel Özelliklerine Ait Öğretimle İlgili Görevlerin Dağılımı

Kod ve Görev	Yerleşim Yeri	Toplam		Hayır		Evet		Ki-kare Değerleri
		f	%	f	%	f	%	
11. Çevre İncelemesi	Köy	81	49.7	75	92.6	6	7.4	X ² : 10.8 MBD: 13.9 SD: 1 P 0.001 P<.01
	Şehir	82	50.3	60	73.2	22	26.8	
	Toplam	163	100	135	82.8	28	17.2	
13. Gösterme, gözlem, deney ve gezi yapma	Köy	81	49.7	75	92.6	6	7.4	X ² : 5.96 MBD: 11.4 SD: 1 P 0.014 P<.05
	Şehir	83	50.3	65	79.3	17	20.7	
	Toplam	163	100	140	85.9	23	14.3	
Kod ve Görev	Cinsiyet							
10. Araç, gereç, makine, teçhizat ve GİYE kullanma	Bayan	59	36.2	44	74.6	11	25.4	X ² : 4.8 MBD: 10.14 SD: 1 P 0.035 P<.05
	Erkek	104	63.8	91	87.5	13	12.5	
	Toplam	163	100	135	82.8	28	17.2	
18. Günlük olayları ele alma	Bayan	59	36.2	59	100	-	-	X ² : 6.69 MBD: 3.98 SD: 1 P 0.0097 P<.01
	Erkek	104	63.8	93	89.4	11	10.6	
	Toplam	163	100	152	93.3	11	6.7	
22. Ders kaynaklarını temin etme ve kullanma	Bayan	59		54	91.5	5	8.5	X ² : 3.93 MBD: 2.53 SD: 1 P 0.047 P<.05
	Erkek	36.2		102	98.1	2	1.9	
	Toplam	104		156	95.7	7	4.3	
		63.8						
		163	100					
Kod ve Görev	Çalışılan Okul Türü							
8. Haftalık ders programına uyma	Birleştirilmiş İÖÖ	28		20	71.4	8	28.6	X ² : 12.42 MBD: 5.25 SD: 2 P 0.002 P<.01
	5 Sınıflı İÖÖ	17.4		52	73.2	20	26.8	
	8 Sınıflı İÖÖ	74		58	95.1	4	4.9	
	Toplam	44.7		130	81.3	32	18.8	
		61	37.9					
	163	100						
11. Çevre incelemesi yapma	Birleştirilmiş İÖÖ	28	17.4	24	85.7	4	14.3	X ² : 10.59 MBD: 4.87 SD: 2 P 0.005 P<.01
	5 Sınıflı İÖÖ	74	44.7	52	72.2	21	27.8	
	8 Sınıflı İÖÖ	62	37.9	57	93.4	5	6.6	
	Toplam	163	100	133	82.6	30	17.4	
13. Gösterme, gözlem, deney ve gezi yapma	Birleştirilmiş İÖÖ	28	17.4	23	82.1	5	17.9	X ² : 7.18 MBD: 4 SD: 2 P 0.027 P<.05
	5 Sınıflı İÖÖ	74	44.7	57	79.2	16	20.8	
	8 Sınıflı İÖÖ	63	37.9	58	95.1	4	4.9	

	Toplam	163 100	138 85.7	25 14.3	
14. Ders Sonu Değerlendirme	Birleştirilmiş İÖO	28 17.4	21 75.0	7 25.0	X ² : 8.13 MBD: 2.96 SD: 2 P 0.017 P<.05
	5 Sınıflı İÖO	73 44.7	68 94.4	5 5.6	
	8 Sınıflı İÖO	62 37.9	55 90.2	7 9.8	
	Toplam	163 100	144 89.4	19 10.6	
Kod ve Görev	Hizmet Yılları				
11. Çevre İncelemesi	0-5 Yıl	35 22.2	33 94.3	2 5.7	X ² : 18.05 MBD: 1.42 SD: 4 P 0.0012 P<.01
	6-10 Yıl	13 8.2	11 84.6	2 15.4	
	11-15 Yıl	8 5.1	8 100	- -	
	16-20 Yıl	52 32.9	46 88.5	6 11.5	
	21 Yıl ve Üstü	50 31.6	32 64.0	18 36.0	
	Toplam	158 100	130 82.3	28 17.7	

Tablo-3'te örneklem grubunu oluşturan sınıf öğretmenlerinin, öğretimle ilgili 7 görevde anlamlı bir farklılığın olduğu gözlenmektedir. Bu görevler sınıf öğretmenlerinin kişilik özelliklerine ilişkin değişkenler açısından ele alınıp incelendiğinde:

Sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları yerleşim yerlerine göre;

11. Çevre İncelemesi:

Öğretmenlerin çalıştıkları yerleşim yerlerine göre; K-kare analizinde, "Çevre İncelemesi" görevi açısından Ki-kare değeri 10.8 ve serbestlik derecesi 1 olup köy ve şehir öğretmenleri arasında 0.01 düzeyinde manidar bir farklılık bulunmuştur. Bu görevle ilgili köy öğretmenleri ile şehir öğretmenleri arasında % 99 fark bulunmaktadır. Köyde çalışan sınıf öğretmenlerinin % 7.4'ü çevre İncelemesi yaptıklarını ifade ederlerken, şehir öğretmenlerinin % 26.8'i bu görevi yerine getirdiklerini ifade etmektedir. Aynı zamanda her iki yerleşim biriminde çalışan öğretmenlerin % 82.8'inin bu görevi yerine getirmedikleri anlaşılmaktadır.

13. Gösterme, gözlem, deney ve gezi yapma:

Öğretmenlerin çalıştıkları yerleşim yerlerine göre; Ki-kare analizinde, "Gösterme, gözlem, deney ve gezi yapma" görevi açısından Ki-kare değeri 5.96 ve Serbestlik derecesi 1 olup köy ve şehir öğretmenleri arasında 0.05 düzeyinde manidar bir farklılık bulunmuştur. Bu görevle ilgili köy öğretmenleri ile şehir öğretmenleri arasında % 95 fark bulunmaktadır. Köyde çalışan sınıf öğretmenlerinin % 7.4'ü gösterme, gözlem, deney ve gezi yaptıklarını ifade ederlerken, şehir öğretmenlerinin % 20.7'si bu görevi yerine getirdiklerini ifade etmektedir. Aynı zamanda her iki yerleşim biriminde çalışan öğretmenlerin % 85.9'u bu görevi yerine getirmedikleri anlaşılmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre;

10. Araç, gereç, makine, teçhizat ve GİYE kullanma:

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre; Ki-kare analizinde, "Araç, gereç, makine, teçhizat ve GİYE kullanma" görevi açısından Ki-kare değeri 4.8 ve Serbestlik derecesi 1 olup bayan ve erkek öğretmenler arasında 0.05 düzeyinde manidar bir farklılık bulunmuştur. Bu görevle ilgili bayan ve erkek öğretmenler arasında % 95 fark bulunmaktadır. Bayan sınıf öğretmenlerinin % 25.4'ü araç, gereç, makine, teçhizat ve GİYE kullandıklarını ifade ederlerken, erkek öğretmenlerin % 12.5'i bu görevi yerine getirdiklerini ifade etmektedir. Aynı zamanda bayan ve erkek öğretmenlerin % 17.2'sinin bu görevi yerine getirmedikleri anlaşılmaktadır.

18. Günlük olayları ele alma:

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre; Ki-kare analizinde, "Günlük olayları ele alma" görevi açısından Ki-kare değeri 6.69 ve Serbestlik derecesi 1 olup bayan ve erkek öğretmenler arasında 0.01 düzeyinde manidar bir farklılık bulunmuştur. Bu görevle ilgili bayan ve erkek öğretmenler arasında % 99 fark bulunmaktadır. Bayan sınıf öğretmenlerinin hiçbiri günlük olayları ele almazken, erkek öğretmenlerin % 10.6'sı günlük olayları ele aldıklarını ifade etmektedirler.

22. Ders kaynaklarını temin etme ve kullanma:

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre; Ki-kare analizinde, "Ders kaynaklarını temin etme ve kullanma" görevi açısından Ki-kare değeri 3.93 ve Serbestlik derecesi 1 olup bayan ve erkek öğretmenler arasında 0.05 düzeyinde manidar bir farklılık bulunmuştur. Bu görevle ilgili bayan ve erkek öğretmenler arasında % 95 fark bulunmaktadır. Bayan sınıf öğretmenlerinin %

8.5'i "Ders kaynaklarını temin etme ve kullanma" görevini yerine getirdiklerini ifade ederlerken, erkek öğretmenlerin % 1.9'u bu görevi yerine getirdiklerini ifade etmektedir. Aynı zamanda bayan ve erkek öğretmenlerin % 95.7'sinin bu görevi yerine getirmedikleri anlaşılmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları okul türüne göre;

8. Haftalık ders programına uyma:

Çalıştıkları okul türü değişkenine göre; yapılan Ki-kare analizinde, "Haftalık ders programlarına tam uyum" görevi açısından, Ki-kare değeri 12.42 ve Serbestlik derecesi 2 olup birleştirilmiş sınıf, 5 sınıflı ilköğretim okulu ve 8 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenleri arasında 0.01 düzeyinde manidar bir farklılık bulunmuştur. Bu görevle ilgili birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulu öğretmenleri, 5 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenleri ile 8 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenleri arasında % 99 fark bulunmaktadır. Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulu öğretmenlerinin % 28.6, 5 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenlerinin % 26.8'i ve 8 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenlerinin % 4.9'u haftalık ders programlarına tam olarak uyduklarını ifade etmektedirler. Aynı zamanda her üç okul türünde çalışan öğretmenlerin % 81.3'ü bu görevi yerine getirmediklerini ifade etmektedirler.

11. Çevre incelemesi yapma:

Çalıştıkları okul türü değişkenine göre; yapılan Ki-kare analizinde, "Çevre incelemesi yapma" görevi açısından, Ki-kare değeri 10.59 ve Serbestlik derecesi 2 olup birleştirilmiş sınıf, 5 sınıflı ilköğretim okulu ve 8 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenleri arasında 0.01 düzeyinde manidar bir farklılık bulunmuştur. Bu görevle ilgili birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulu öğretmenleri, 5 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenleri ile 8 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenleri arasında % 99 fark bulunmaktadır. Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulu öğretmenlerinin % 14.3'ü, 5 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenlerinin % 27.8'i ve 8 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenlerinin % 6.6'sı çevre incelemesi yaptıklarını ifade etmektedirler. Aynı zamanda her üç okul türünde çalışan öğretmenlerin % 82.6'sı bu görevi yerine getirmedikleri anlaşılmaktadır.

13. Gösterme, gözlem, deney ve gezi yapma:

Çalıştıkları okul türü değişkenine göre; yapılan Ki-kare analizinde, "Gösterme, gözlem, deney ve gezi yapma" görevi açısından, Ki-kare

değeri 7.18 ve Serbestlik derecesi 2 olup birleştirilmiş sınıf, 5 sınıflı ilköğretim okulu ve 8 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenleri arasında 0.05 düzeyinde manidar bir farklılık bulunmuştur. Bu görevle ilgili birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulu öğretmenleri, 5 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenleri ile 8 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenleri arasında % 95 fark bulunmaktadır. Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulu öğretmenlerinin % 17.9'u, 5 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenlerinin % 20.8'i ve 8 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenlerinin % 4.9'u gösterme, gözlem, deney ve gezi yaptıklarını ifade etmektedirler. Aynı zamanda her üç okul türünde çalışan öğretmenlerin % 85.7'sinin bu görevi yerine getirmedikleri anlaşılmaktadır.

14. Ders Sonu Değerlendirme:

Çalıştıkları okul türü değişkenine göre; yapılan Ki-kare analizinde, "Ders Sonu Değerlendirme" görevi açısından, Ki-kare değeri 8.13 ve Serbestlik derecesi 2 olup birleştirilmiş sınıf, 5 sınıflı ilköğretim okulu ve 8 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenleri arasında 0.05 düzeyinde manidar bir farklılık bulunmuştur. Bu görevle ilgili birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulu öğretmenleri, 5 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenleri ile 8 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenleri arasında % 95 fark bulunmaktadır. Birleştirilmiş sınıflı ilköğretim okulu öğretmenlerinin % 25'i, 5 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenlerinin % 5.6'sı ve 8 sınıflı ilköğretim okulu öğretmenlerinin % 9.8'inin her dersin sonunda değerlendirme yaptıklarını ifade etmektedirler. Aynı zamanda her üç okul türünde çalışan öğretmenlerin % 89.4'ünün bu görevi yerine getirmedikleri anlaşılmaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin hizmet yıllarına göre;

11. Çevre İncelemesi:

Hizmet yılı değişkenine göre; yapılan Ki-kare analizinde, "Çevre İncelemesi" görevi açısından Ki-kare değeri 18.05 ve serbestlik derecesi 4 olup, 0-5 yılı, 6-10 yıl, 11-15 yıl, 16-20 yıl ve 21 yıl ve üstünde hizmeti olan sınıf öğretmenleri arasında 0.01 düzeyinde manidar bir farklılık bulunmaktadır. Bu öğretmenlerin hizmet yılları arasında % 99 fark bulunmaktadır. 0-5 yıl arasında hizmeti olan sınıf öğretmenlerinin % 5.7'si, 6-10 yıl arasında hizmeti olanların % 15.4'ü, 16-20 yıl arasında hizmeti olanların % 11.5'i ile 21 yıl ve üstünde hizmeti olan sınıf öğretmenlerinin % 36'sı çevre incelemesi yaptıklarını ifade etmektedirler. Ancak 11-15 yıl

arasında hizmeti olanların çevre incelemesi yapmadıklarını belirtmişlerdir. Bunun dışındaki hizmet yıllarına göre gruplandırılan sınıf öğretmenlerinin % 82.3'ünün bu görevi yerine getirmedikleri anlaşılmaktadır.

Yukarıda açıkladığı üzere sınıf öğretmenlerinin kişilik özelliklerine ilişkin, sınıf öğretmenlerinin öğretimle ilgili 110 görevi farklı şekillerde yürüttükleri belirtilmektedir. Öğretimle ilgili farklılık gösteren "Çevre İncelemesi" görevi çalışılan yerleşim yerleri, çalışılan okul türleri ve öğretmenlerin hizmet yılı değişkenlerine göre 3 kez tekrarlanmaktadır. "Gösterme, gözlem, deney ve gezi yapma" görevinin ise öğretmenlerin çalıştıkları yerleşim yeri ve çalışılan okul türü değişkenine göre 2 defa tekrarlanmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

Bu araştırma ile iki sonuç elde edilmiştir. Bunlar;

1. Trabzon ilinde, 1996-1997 öğretim yılında birleştirilmiş sınıflı, 5 sınıflı ve 8 sınıflı ilköğretim okullarında çalışan sınıf öğretmenlerinin, okul hizmetleri kapsamında, öğretimle ilgili 39 görev yaptıkları belirlenmiştir.

2. Trabzon ilinde 1996-1997 öğretim yılında görev yapan ve örneklem grubunu oluşturan 163 sınıf öğretmenin kişilik özelliklerine ilişkin değişkenlerine göre yapmış oldukları öğretimle ilgili 32 görevde anlamlı bir farklılık sözkonusu değildir. Öğretimle ilgili yapılan 7 görevde ise anlamlı bir farklılığın olduğu bu araştırma ile belirlenmiştir.

İlköğretim hizmetlerinde çalışan ve ankete katılan sınıf öğretmenlerinin 39 öğretimle ilgili görevi okul hizmetleri kapsamında yaptıkları bu araştırma ile ortaya konulmuştur.

Öneriler

A). İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'nin 75. maddesine; sınıf öğretmenlerinin öğretimle ilgili 18 görev eklenmelidir;

1. Çevre incelemesi,
2. Öğretim ortamını hazırlama,
3. Öğretim araçlarını kullanma ve kullandırma
4. Öğretim gereçlerini kullanma ve kullandırma,
5. Öğretim materyallerini kullanma ve kullandırma,
6. Öğretim malzemelerini kullanma ve kullandırma,

7. Öğretim yapıları hazırlama,
8. Ölçme araçlarını hazırlama ve geliştirme,
9. Programlama,
10. Planlama,
11. Ders hazırlığı,
12. Öğrencileri derse hazırlama,
13. Ders verme,
14. Sınav yapma,
15. Ölçme ve değerlendirme yapma,
16. Ödev verme,
17. Derslere yönelik rehberlik,
18. Raporlaştırma.

B) İlköğretim hizmetlerinde verimin ve kalitenin artırılması, önemli ölçüde sınıf öğretmenlerinin görev bilincini ve sorumluluğunu kazanmalarına bağlıdır. Bunu sağlayabilmek için, İlköğretim Programı'nın başlangıç kısmına sınıf öğretmenlerinin öğretimle ilgili 18 görev ve bu görevlerle bağlantılı 260 maddelik iş listesi eklenmelidir.

1. Çevreyi inceleme görevi:

- 1) Yerleşim yerinin tarihçesini hazırlama,
- 2) Okulun tarihçesini hazırlama,
- 3) Yerleşim yerinin coğrafi konumu,
- 4) Yerleşim yerinin sosyal gerçekleri,
- 5) Yerleşim yerinin ekonomik düzeyi,
- 6) Yerleşim yerinin kültürel gelişmişliği,
- 7) Yerleşim yerinin eğitimle ilgili sorunları,
- 8) Toplumsal kalkınma.

2. Öğretim ortamını hazırlama görevi:

- 1- Tören alanı,
- 2- Oyun alanı,
- 3- Dinlenme alanı,
- 4- Uygulama bahçesi,
- 5- Dersliğin düzenlenmesi,
- 6- Sınıf kitaplığının oluşturulması,
- 7- Sınıfın düzenlenmesi,
- 8- Sınıfın beslenme düzenine alınması,
- 9- Atölyenin düzeni,
- 10- Laboratuvarın düzeni,
- 11- Okul kütüphanesinin düzeni,
- 12- Spor salonunun düzenini,
- 13- Okul müzesi ve araç odasının düzeni,
- 14- Koridorun düzenlenmesi,
- 15- Okul dışı gezi, gözlem alanlarının düzenlenmesi.

3. Öğretim araçlarını kullanıma hazırlama görevi:

- 1) Yazı tahtası,
- 2) Atatürk resmi, bayrak, İstiklal Marşı ve Gençliğe Hitabe oluşan cephenin düzenlenmesi,
- 3) Sınıf köşeleri,
- 4) TV ve video,

- 5) Radyo ve Teyp,
- 6) Bilgisayar,
- 7) Slayt makinası,
- 8) Tepegöz,
- 9) Mikroskop,
- 10) Teleskop,
- 11) Dürbün,
- 12) Mikro kameralar.

4. Öğretim gereçlerini kullanma ve kullandırma görevi:

- 1- Yer küresi,
- 2- Harita,
- 3- Işıklı levhalar,
- 4- Model,
- 5- Maket,
- 6- Kesitler,
- 7- Kaset ve disketler,
- 8- Matematik takımı,
- 9- Fen Bilgisi takımı,
- 10- Sosyal Bilgiler takımı,

5. Öğretim materyallerini kullandırma görevi:

- 1) Ders kitabı,
- 2) Sözlük,
- 3) İmla kılavuzu,
- 4) Deyimler sözlüğü,
- 5) Ansiklopedi,
- 6) Atlas,
- 7) Yıllıklar,
- 8) Bültenler,
- 9) Dergiler,
- 10) Koleksiyonlar,
- 11) Albüm,
- 12) Defter,
- 13) Kalem,
- 14) Silgi,
- 15) Dosya,
- 16) Rapor,
- 17) CD'ler,

6. Öğretim malzemelerinin temini ve kullandırma görevi:

- 1- Temrinlik malzemeler,
- 2- Yoğaltım malzemeleri,
- 3- Kırtasiye malzemeleri,
- 4- Laboratuvar malzemeleri,
- 5- Oyuncak malzemeler

7. Öğretim yapıklarını hazırlama görevi:

- 1) Şema,
- 2) Şekil,
- 3) Tablo,
- 4) Grafik,
- 5) Levha,
- 6) Afiş,
- 7) Resim,
- 8) Fotoğraf,
- 9) Deney föyü,
- 10) Gözlem föyü,
- 11) İnceleme föyü,

- 12) Kavram haritası,
- 13) Listeler (Cümle, ek, kök, hece vb.).

8. Ölçme-değerlendirme araçlarını geliştirme:

- 1- Boy ve ağırlık grafiği,
- 2- Görme ve işitme levhası,
- 3- Soru hazırlama,
- 4- Test hazırlama,
- 5- Gözlem formu hazırlama,
- 6- Ödev konularını hazırlama,
- 7- Proje konularını hazırlama.

9. Programlama görevi:

- 1) İlköğretim programını inceleme,
- 2) İlköğretim programını değerlendirme,
- 3) İlköğretim programını geliştirme,
- 4) İlköğretim programını mahalli şartlara adaptasyonunu sağlama,
- 5) Günlük çalışmalarını programlama,
- 6) Haftalık ders programını hazırlama,
- 7) Yıllık çalışma programını hazırlama.

10. Planlama görevi:

- 1- Yardımcı planları hazırlama:
  - a) İş takvimi,
  - b) Ders saatleri döküm cetveli,
  - c) Sınav ve ödev tarihleri,
  - d) Konu listeleri,
- 2- Öğretim planları:
  - a) Yıllık plan,
  - b) Ünite planı,
  - c) Günlük plan,
  - d) Gezi planı,
  - e) Gözlem planı,
  - f) İnceleme planı.
3. Öğrenciye yaptırılacak planlar:
  - a- Küme planı,
  - b- Bireysel çalışma planı,

11. Derse hazırlanma görevi:

- 1) Ders kitaplarını inceleme,
- 2) Yardımcı kaynakları inceleme, Öğretim kılavuzlarını inceleme,
- 3) Rapor ve tutanakları inceleme,
- 4) Yıllık ve ünite planlarını inceleme,
- 5) Kaynak kişilerle görüşme,
- 6) Ders notlarını inceleme,
- 7) Öğrenmeyi destekleyen materyalleri inceleme.

12. Öğrencileri derse hazırlama görevi:

- 1- Üniteye hazırlık çalışmaları,
- 2- Günlük olayları ele alma,
- 3- Günlük dersleri planlama,
- 4- Dersle ilgili kaynak ve araçları hazırlama,
- 5- Kümeleri oluşturma,
- 6- Seviye gruplarını oluşturma,
- 7- Bireysel çalışacakları yönlendirme,
- 8- Ekip ve takım çalışması,
- 9- Deney düzeneğini kurma,
- 10- Basit ders araçlarını yapma,

- 11- Öğrenciler arasında işbirliği sağlama,
- 12- Konuyla bağlantılı geçmiş konuları hatırlatma,
- 13- Hazırlık sorularını verme,
- 14- Hazırlayıcı ödevleri verme,
- 15- Küme ve bireysel planları hazırlatma,
- 16- Bireysel ve küme raporlarını hazırlatma,
- 17- Ödevleri çalışacaklara konularını verme,
- 18- Konu hakkında ön bilgi verme,
- 19- Dikkat çekme,
- 20- Motivasyon sağlama,
- 21- Fırsat öğretimine yer verme.

13. Ders verme görevi:

- 1- Okuma ve okutma,
- 2- Soru sorma,
- 3- Tartışma,
- 4- Konuyu takdim etme,
- 5- Dikte (yazı yazdırma),
- 6- Not çıkartma,
- 7- Ön bilgilerini yoklama,
- 8- Hatırlatma,
- 9- Ödevli çalışma,
- 10- Kavram- ve terimler üzerinde durma,
- 11- Metin çalışması,
- 12- Yazı teknikleri,
- 13- Görüş alma,
- 14- Fikir yoklama,
- 15- Yorumlama,
- 16- Problem kurma,
- 17- Problem çözme,
- 18- Alıştırma yapma,
- 19- Ritmik sayma,
- 20- Zihinden işlem yapma,
- 21- Kelime çalışması,
- 22- Oyunlaştırma (Dramatizasyon),
- 23- Gösterme (Demonstrasyon),
- 24- Deney ve sonuç çıkartma,
- 25- Gözlem ve sonuç çıkartma,
- 26- Gezi ve sonuç çıkartma,
- 27- İnceleme ve sonuç çıkartma,
- 28- Araştırma ve sonuç çıkartma,
- 29- İş çalışması yapma,
- 30- Rapor hazırlatma,
- 31- Çizme,
- 32- Boyama,
- 33- Örme,
- 34- Oyun oynama,
- 35- Düzen alıştırmaları,
- 36- İpucu verme,
- 37- Pekiştirme yapma,
- 38- Konuyu tekrarlama,
- 39- Konular arası bağlantı kurma,
- 40- Yarışma,
- 41- Dinleme ve izleme,
- 42- Takip etme,

- 43- Güzel konuşma,
- 44- Güzel yazı yazma,
- 45- İmla çalışması,
- 46- Telaffuz çalışması,
- 47- Küme raporlarını yazma,
- 48- Proje çalışması,
- 49- Tasarım çalışmaları,
- 50- Kesme ve yapıştırma,
- 51- Model ve maketleri söküp takma,
- 52- Düşündürme (muhakeme),
- 53- Şarkı söyleme,
- 54- Egzersiz yapma,
- 55- Koşu yapma,
- 56- Aletle çalışma,
- 57- Alette çalışma,
- 58- Koleksiyon yaptırma,
- 59- Resim yaptırma,
- 60- Anlama ve kavrama,
- 61- Yaşama ve yaşatma,
- 62- Paylaşma,
- 63- Sonucu kontrol,
- 64- Sınav yapma,
- 65- Değerlendirme yapma,
- 66- Tertip ve düzen çalışmaları,
- 67- Bakım ve onarım çalışmaları,
- 68- Temizlik çalışmaları,
- 69- Beslenme faaliyeti,
- 70- Hataları ve yanlışlıkları düzeltme,
- 71- Ürünü ortaya çıkartma,
- 72- Hareket yapma,
- 73- Öğrencileri konuşturma,
- 74- Kaynak kişileri konuşturma,
- 75- Derleme yapma,
- 76- Değerleme yapma,
- 77- Öğretim ilkelerini kullanma,
- 78- Öğretim metotlarını kullanma,
- 79- Öğretim araçlarını tanıtmaya ve kullandırmaya,
- 80- Küme çalışması,
- 81- Grup çalışması,
- 82- Takım çalışması,
- 83- Ekip çalışması,
- 84- Sınıfça çalışma,
- 85- Bireysel çalışma,
- 86- Bahçe çalışması,
- 87- Batik çalışması,
- 88- Desen çalışması,
- 89- Leke çalışması,
- 90- Kompozisyon,
- 91- Solfej çalışması,
- 92- Tarım çalışması,
- 93- Atölye çalışması,
- 94- Bilgisayarla çalışma,
- 95- Denge çalışması,
- 96- İnşaat çalışması,
- 97- Oratoryo (söz korosu),

14. Sınav yapma görevi:

- 1- Sözlü sınavı,
- 2- Yazılı sınav,
- 3- Test yapma,
- 4- Uygulama sınavı.

15. Ödev verme görevi:

- 1) Hazırlayıcı ödevler,
- 2) Pekiştirici ödevler,
- 3) Tamamlayıcı ödevler,
- 4) Araştırma ve incelemeye sevk edici ödevler,

16. Ölçme ve değerlendirme yapma görevi,

- 1) Kağıt okuma,
- 2) Ödev inceleme,
- 3) Ürün inceleme,
- 4) Proje inceleme,
- 5) Hareket ve davranışları gözleme,
- 6) Puanlama,
- 7) Not verme,
- 8) Not geçme,

- 9) Notları öğrencilere duyurma,

17. Derse yönelik rehberlik görevi:

- 1) Okul olgunluğunu tespit,
- 2) Öğrenci seviyelerini tespit,
- 3) Öğrencilerin başarı düzeylerini takip,
- 4) Ağır öğrenen öğrencilere yardım,
- 5) Engelli öğrencilere yardım,
- 6) Bireysel ve grup görüşmeleri,
- 7) Özel yetenekli öğrencileri yönlendirme,
- 8) Öğrencileri planlı, programlı ve sistemli çalışmaya alıştıurma,
- 9) Öğrencilere ödül ve ceza verme,

18. Raporlaştırma görevi:

- 1- Yıl içindeki faaliyetlerini raporlaştırma,
- 2- Raporu ilgili ve yetkili mercilere ulaştırma,
- 3- Raporu üzerinde görüşlerini açıklama,

KAYNAKLAR

1. T.C. Anayasası (1982),
2. Kanunlar (62 adet),
3. Kanun Hükmünde Kararname (3 adet),
4. Tüzük (3 adet),
5. Yönetmelik (58 adet),
6. Yönerge (19 adet),
7. Genelge (40 adet),
8. Esaslar (2 adet),
9. Şura Kararları (14 adet),
10. Talimat (1 adet)
11. Direktif (2 adet),
12. Emir (10 adet),
13. İçtihat (2 adet),
14. İlköğretim Programları (16 adet),
15. Plan (1 adet),
16. Proje (1 adet),
17. Rehber (1 adet),
18. Kılavuz (8 adet),
19. Tebliğ (3 adet),
20. Anasözleşme (1 adet),
21. Yönetim Kararları (2 adet),
22. Onay (1 adet),
23. Bülten (1 adet),
24. Sirküler (1 adet),
25. Bildiriler (20 adet),
26. Remi yazılar (10 adet),
27. Tebliğler Dergisi (2465 adet),
28. Süreli Yayınlar (3 seri),
29. Süresiz Yayınlar (26 adet).

